

Հիւս 4

Նիւ ԵՈՐԻ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 4, 1919

Նո. 1

ՄԻՍՆՏԵՐԻՃԱԹ

ՊԷՆՏ Ի ՄԱԽՍՈՒՍԼԱՐ

Սալ ը ձեռնիս վէ հոմէնիլէր

ՍԷՎՏԻՅԻՄԻՋ ԻԼԱՀՈԼԷՐ

ԷՎԼԷՆՄԷՔ ՄԻ, ԷՅԼԷՆՄԷՔ ՄԻ

ՖԵՐԵԱՏ Ը ՆԷՎՃԻՎԱՆ (ՇԻՐ)

ՄՕՐԿԸՆԹ ՀՕՆԸՆ ՇԷՀԱՏԷԹԻ

ՄԻԼԼԻ ԽԱՊԷՐԼԷՐ

Weekly Periodical

"CILICIA"

Published by

HAIG PUBLISHING CO., 138 E. 26th St., New York

Կ Ի Լ Ի Կ Ի Ա

ԻԼՄԻ, ԱՆԼԱԳԻ ՎԷ ՍԻՅԱՍԻ
ՀԱՅԹԱԼԸԳ ՂԱԶԷԹԱ

Ճիւմաա Էրթէսի կիւնլէրի ցէք օլունուր

Մուհարրիրէր՝

Նաշիր՝

ՍՏԵԲԱՆ Պ. ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ ԼՈՒՏԵՐ ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ
ՀԱՅԿ ԱՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

Editorial Staff:

S. B. JACOBIAN
H. ADADOURIAN

Business Manager:

L. B. JACOBIAN

CILICIA

A Scientific, Moral and Political

WEEKLY PERIODICAL

Published by

HAIG PUBLISHING COMPANY

ԱՊՕՆԷ ՊԵՏԷԼԻ

Սէնէվի\$3.00
Ալթը ալլըր\$1.75

YEARLY SUBSCRIPTION

Domestic\$3.00
Foreign\$3.50

Entered as second-class matter November 13, 1916, at the post office at New York, N. Y., under the act of March 3, 1879.

Vol. IV.

January 4, 1919

No. 1

ԻՆԹԱՐ Ը ՄԱԽՍՈՒՍ

1. «Կիլիկիա»նըն սէնէլիի փէշին \$3.00, վէ ալթը ալլըր \$1.75 օլտուղը Հալտէ, Ապօնէ պէտէլի Money order եա check թարի-
գիլէ իրսալ օլունմալը. check իշին 5 սէնթ Փաղլա կէօնտէրիլէրէք:

2. «Կիլիկիա»նըն սէնէսի Յունվարտան Յունվարա տըր: Շա-
լտ պիրի մէճպուրի օլարագ 6 ալլըր սըփարըշ էտէրսէ, Յունվար-
տան վէ եախօտ Յուլիստէն պաշլամալը տըր: Արատա սըփարըշ է-
տէնլէր՝ Յունվարտան եա Յուլիստէն սըփարըշ կիւնիւնէտէք կէշէն
վագթ իշին տախի թէէտիլէ էթմէլի տիրլէր:— Պու կիպի ապօնէ-
լէրէ՝ կէշմիշ նունէրօլարտան վար իսէ կէօնտէրիլ իդ:

3. Ատրէսլէրինի թէպտիլ էտէնլէր անիտէ պիր գարտ իլէ էսքի
վէ եէնի ատրէսլէրինի (ինկլիզճէ հաղարագ) պիզէ պիլտիրմէլէրի
արգու օլունուր:

4. Էտրէս թէպտիլաթրնտա, վէ շախսի չէքլէրտէ 5 սէնթ
կէօնտէրիլմէք կէրէք իտիլինէ տաիր միւքէրրէրէն էտիլէն իթա-
րաթը պաղըյար կէօրմէմիշլէր կէօրիւնիւյօր: Լութֆէն պու խու-
սուլարա տիգգաթ օլունսուն: Ապօնէլէր պու կիպի ուփագ սալը-
լաճագ չէլլէրտէ Հիմմէթլի պուլունարագ պիզի խալի Փաղլա մէսա-
րիֆտէն գուրթարմըշ օլաճագլար:

Պիշնիւնի մուխապերաթ աթիտէփի ատրէսէ կէօնտէրիլմէլի՝

HAIG PUBLISHING COMPANY

138 EAST 26TH STREET

NEW YORK. N. Y

ՊԵՆՏ Ի ՄԱԽՍՈՒՍԼԱՐ

ՍԱԼԸ ՃԵՏԻՏ ՎԵ ԵՐՄԵՆԻԼԻՐ

Սալ ը ճէտիտ միւնասիպէթիւն «Կիլիկիա» քէնտի գարիունընը թէպրիք վէ անլէր Հազգընտա Հիւսն ի թէվէճճիւհ վէ խայրը տուալարընը թագտիմ էտէր: Մէնէնին սօն աղչամընտա միւսքիրաթ իլէ տօլմուշ օլան պիրի մէլխանէտէն տիշարըտա րասթ կէլտիյի թանըլարընա վէ թանըշ զանն էթտիլի քէմսէլէրէ՝ աղղը կէօզիւ պիրէր թարաֆա կիտէրէք «Հէպվի Նիւ Եիր» տէմէքտէ իտի: Պիղ տօսթլարըմըղըն հէնի սէնէսինի թէպրիք էտէյօր իսէք, պունա ճիտտի վէ Հազիզի սէպէպլէրիմիղ օլարադ վէ աղը սէլիմ իլէ սէօյլէյօրուզ:

Իշպու 1919 սէնէսինին գըտէմինի թէպրիքէ միւնասիպէթ վէրէն էն պէլլի վազըա տէօրթ սէնէտէն զիյատէ պիր միւտտէթ՝ մէտէնի տիւնեայը գասըպ գավըրան Հէյպէթլու մուհարէպէնին խիթամա կէլմիշ, վէ օ տա Միւթթէֆիղ լէրէ միւսաիտ թարգտա պիթմիշ օլմասը տըր: «Կիլիկիա» զաղէթասը իլք իլան ը Հարպտան իքի սէնէ սօնկըա տիւնեայա կէլտի իսէ տէ, տաիմա Ալման իլէ ՄիւթթէՀիտլէրինին մաղլուպիլէթի փէյղամընտան Փարգը պիր էֆքեար վէ իսպարտա պուլունմատը:

Հարպըն պիտայէթի կիւնլէրինտէ Պէլճիգանըն Ալմանա մուգավէմէթի Նիշէլէր իշիւն մուհարէպէնին սիճիլինի քէսիպ պիթիւրտի իսէ տէ, Հէլէ պիրինճի Մարն մաղլուպիլէթի՝ իշին Նէրէլէրտէ գարար գըլաճաղընը չօղլարա պէյան էլլէտի: Անտէն սօնրա Թէվթօնլարըն պիւթիւն ճէՀտի կէօզ քիւլլէյիպ պիր Փուրսաթ գափմադ իշիւն փէք մուզիր պիր Հապալամատան զայրի շէյ տէյիլ իտի: Պասմին տիւշիւշիւնէ գատար կէճ վէ կիւճ օլտու իսէ, այնի նիսպէթտէ տաիսի աղիմ վէ Հէյպէթլու օլտու:

Էրպապ ը Հարպ էքսէրիյէթ իւզրէ իշպու ճիւհան մուհարէպէնին տէօրթ հա պէշ սէնէ

սիւրէճէյինի իսպար էթտիլէր, վէ Հազիգաթէն տէ փէյղամպէրլիքլէրի, տաՀա տօղլուսը Հիսապլարը թամմ չըգտը: Ճէնկին ճան չէքիշմէսինտէ պազըլար պու պաՀարատէք իշ ուզար տէյու թաիսին էլլէմէքտէ իքէն Ալման թարաֆը պիրէր պիրէր սօն սօլուղը իւֆլէյիպ եէրէ սէրլիտիլէր վէ պէօյլէճէ աՀքեամ ը ատալէթ իճրայա կէլտի: Պունուն իշիւն ճիւհան թէպրիքէ շայան տըր:

Միլլէթճէ պիղիմ նասիպիմիղ տաՀա զէյատէ 1919 սէնէսինտէ թային էտիլէճէք իսէտէ, իշպու սալ ը ճէտիտ Հէնկեամընտա պիղիմ տաիս իւմիտ իլէ սէվինմէյ Հազգըմըղ վար տըր: Էֆքեար ը ամմէ պիղէ միւսաիտ թարգտա ճէրեան էթտիլի կիպի՝ ՍուլՀ Գօնֆէրանսընը թէշքիլ էտէճէք օլան սաՀիպի նուֆուղ նիշէ զէվաթըն ճէսարէթղաիշ պէյանաթլարը պիղիմ իշիւն պատիի մէսէրէթ տիր:

Փարիզտէ Ազգ. Պատուիրակութիւն վէ Ամէրիգատա Ազգ. Միութիւն՝ էրմէնիլէրին նասիպի Հազգընտա սաՀիպ ի նուֆուղ զէվաթըն նապղլարընը եօղլայարադ վէ էլտէն կէլէն Հէր Հարէյի գուլլանարադ էրմէնի մէսէլէսինէ միւսաիտ պիր փրօփաղանտ ճէՀտիտէ տիրլէր, վէ պու ճէՀտլէրէ մանէվի պիր միւքեաֆաթ օլմադ իւզրէ՝ Ինկիլթէրա, Փրանսա, Իթալիա վէ Մ. Մ. Ամէրիգա էՀլի սիյասիյէթլէրինտէն իւմիտպաիշ ըշըղլար ալմագտա տըրլար:

Մուհարէպէնին իքինճի սէնէսինտէ Շարք մէսէլէսինէ տաիւր Ինկիլթէրա իլէ Փրանսա, պէլքի Հէմ տաիսի Բուսիա արալարընտա պիր անլալըշ Հաթթա պիր մուգավէլէ մէյտանա կէլմիշ իտիյի պու կիւնլէրտէ աչըգճա զաՀիլէ չըգտը: Մէղքիւր մուգավէլէ մուճէպիւնճէ Մէսօ փօթամիա վէ Հիճագտան զայրի Արապիսթան գըթալարընա Ինկիլղ, Սիւրիա վէ Փոքը Հալթա վէ Կիլիկիայա Փրանսըղ, իՀթիմալէն ասըլ էրմէնիսթանա իսէ Բուսիա նէգարէթ վէ Հիմայէթ էտէճէքլէր իմիշ:

Շիմտի մէսէլէլէր՝ պունտան իքի սէնէ էվ վէլ օլտըղընտան Փարգը մէվէիտէ տիրլէր:

Պիրինճի եէրտէ Բուսիա տիւշտիւ, վէ եազըն վազըթտա քէնտի քէնտինէ պուլաճաղընա իւմիւտ եօզ, Հաթթա պուլաճաղընա պէօյլէ Բուս իմփէրաթօրըղընըն իՀեասը միւմքին օլմաճաճազ կէօրինիւյօր: Պէօյլէճէ Հայը վէ Հայաստանը փայլաճաճ փօլիթիգասը Փարզը պիր Հիյէթ ալաճաղը թապիի տիր:

Ախէր փէք մուհիմմ պիր խուսուս Բէիս Ուիւսընըն տէրմիյան գըլտըղը օմ տէօրթ մէպտէլըտէն պիրինճիսինին աճքեամը տըր, քի աւնա կէօրէ՝ Հիչ պիր տէվլէթ ախէր պիր տէվլէթ իլէ իւշիւնճիւ պիր մէմլէքէթ Հազընտա վէ աւնըն ըրզասընա մուղալիր օլարազ՝ պիր անլայըլ եա կիզլի մուաՀէտէ եափամաճաճազ: Գէօլէ Ելիզանըն խապէրի եօզ իքէն աղասը քէնտինին չօճուղընը պիր պաշգա էսիր թիւճճարընա սաթամաճաճազ:

Հայաստանա սիւալ օլունաճազ, «Սիզ Փիւլան Հիւքիւմէթին սէՀապէթ վէ Հիմայէթինի իսթէ՞րմիսինիզ», էյէր պուլար «խալը՛ր, պիզ էօյլէ պիր շէյէ ըրզի տէյիլ իզ» տէրլէրսէ, միւշ թէրլէր էլ չէքիպ պիր թարաֆա տուրաճազլար: Պու օլմագսըզ նէ թէքմիլ Ատայէթ վէ Միւսափաթ մէյտանա կէլէպիլիր, նէ տէ Միլլէթլէրին իթթիՀատը միւմքին օլուր: Պու պիր գաչ կիւնտէն պէրու Ֆրանսըզ մէՀաֆիլինտէ թէքլարլնալօր՝ օլ տէվլէթին էօթէտէն պէրու Շարզըն Գրիսթիան միլլէթլէրինին Համիսի օլմազ Հազըլ...:

Պու Հիմայէթտէ Սիւրիա Գրիսթիանլարը պազը տէրէճէ իմթիյաղաթա նալլ օլտուլար իտէ տէ, պիզ էրմէնիլէր շիմտիչէ դատար չօզ պիր շէյ կէօրմէտիք: 1895-96նըն գըթալ ը ումուճի վէ եաղմալարը, քէզա Ատանա աֆէթի՝ պու տէտիքլէրիմիզէ իսպաթ Հալինտէ տուրուլօրլար: Էյէր պու սօն տէՀչէթլէր վէ վաՀչէթլէր նէթիճէսի օլարազ Ֆրանսանըն խուսուսի պիր սիյանէթ վէ Հիմայէթինի կէօրիւրսէք, անա տէլէճէյիմիզ եօզ տըր:

Լաքին միլլէթիմիզ՝ պիր իքի եիւզ սէնէտէն պէրու էվրօփանըն պու սիյանէթ վէ հիմայէթլէրինի տէֆաթլէ թէճրիպէ էտիպ, անլէրին տէյէր վէ տէվամը նէտէն իպարէթ իտիյինի կէօրմիւշ օլտուղը իշիւն՝ պու տէֆա Ազատ Հայաստան իտտիա վէ ճէՀտինտէ պուլունուլօր: Թիւրք էվրօփալը ալտատըլ Շարզըն Գրիսթիանլարըն պէր տէվամ աֆէթ վէ խարապիլէթ տէ սազլատըղը կիպի պու տէֆա տալի աշնի օ-

յունու օյնամաղա չալըլօր:

Տէտիքլէրիմիզ եանլըլ անլալըմասըն: Պու տէֆա պիւթիւն ճէՀտիմիզ Թիւրք խտարէսինտէն քեամիլէն գուրթուլմագ, վէ Ազատ Հայաստան Հուգուղընըն էլտէ էթմէք տիր: Պու Հիւրիյէթի էլտէ էթտիքտէն սօնրա պիզէ իշթիւրաք վէ մուալէնէթ էտէն Հէր Հանկը պիր Գրիսթիան տէվլէթին տօթլուղընը մէմնուէն դապուլ էտէրիզ, անճազ կէչմիշտէ չօզ տէֆա օլտուղը կիպի Թիւրքիւ իւզլէրիմիզէ Հաքիմ էտիպ տէ, «Պիզ նէզարէթ էտէճէլիզ» թէրթիպինէ Հիչ պիր վէճՀլէ ամին տէյէմէզիզ:

Սէվինէճէք պիր շէյ տիր քի, ախիւրէն Գաֆգաղիատա թէշէքքիւլ էթմիշ օլան «Արաւատեան Հանրապետութիւն» նամ ուֆաճըզ, էրմէնի Հիւքիւմէթի՝ քէնտի վէքիլլէրինի Փարիզէ կէօնտէրիպ, Ազգ. Պատուիւրակուլութիւն իլէ պիրլիքտէ Ումուճ Հայաստանըն, ալթը վիւլայէթլէր վէ Կիլիկիա տա իշինտէ օլարազ, աղատ էտիլմէսինի ՍուլՀ Գօնֆէրանսընտան իսթէյէճէք տիր: Պիւթիւն տիւնեատա մէվճուտ էրմէնիլէրին մուրախսալարընտան իպարէթ (օլմագ իւզըն) պիր Մէճլիս ի Ումուճի ազտըլա, ՄիւթթէՀիտ էրմէնիսթանըն Հիւրըրիլէթի իշիւն չալըլաճազ տըր:

Տիւնեանըն մէտէնի վէ Գրիսթիան միլլէթլէրինտէն կէօրէպիլէճէլիմիզ ճիւմլէ իշթիւրաք վէ եարտըմըն էլտէ էթմէնէ չալըլալըմ, զիրա չօզ ճիւլէթլէրմէ օլ եարտըմա միւլթաճ ըզ: Եէթէր դատար սէրվէթիմիզ եօզ, օլանը իշլէթմէյէ լազըմ օլան թէճրիպէմիզ էքսիք. խտարէյէ միւլթէտիր ատէմլէրէ իՀթիյաճըմըզ վար. էթրաֆըմըզտաքի տիւլմէնլէրէ գարըլ Գրիսթիան տէվլէթլէրին սիւալը Հիմայէթինէ լուզում Հալլօլապիլիր:

Թիւրք պէշ էիւզ սէնէտէ պէշ ասըմ Հազիգի թէրազըլ էթմէմիշ. անճազ էվրօփա տէվլէթլէրինին պիրպիրլէրինէ գարըլ օլան Հասէտլէրինտէն իսթիֆատէ էտէրէք, տիփլօմաթլըզ եօլունտա տիւրլիւ տիւրլիւ օյունլար օյնամըլ տըր: Արթըզ օ ասըլար կէչիպ եէնի պիր տէվլան պաշլամըլ, վէ ըուլ ի գէմինտէ Հէր պիր գալմա լալըզ օլտուղը մէվգիի վէրմէք ուսուլը իւզլէրինէ Հէր շէյ եէնիտէն պինա օլունուլօր: Շու սըրպատա էրմէնիյէ տէ պիր Հիսսէ վէ պիր Փուրսաթ վէրմէք միւնասիպ իտիյինէ գանաաթ Հասըլ օլմուշ տըր:

Էրմէնիսին վաթանփէրվէրլիյի, ասքէրի շէ-

ճառք վէ Փաղիւթի, Փամիւնա էօմբիւ, վէ քիւսաճա մէթանէթի, թիճարէթտէ դապիւրիւթի թալիմ թէրպիւթէ մէվգիի, չալըզգան վէ սուլհ փէրվէր օլմասը, վէ Alliesըն մէպտէլէրինի քէնտինէ էսաս թութուպ անլէր իչիւն ճէնք ու ճէհտ էթմիշ օլմասը՝ Հէփ պունլար միւնասիպէթ վէրիւր քի էրմէնի թէքմիւ Հիւրրիյէթէ նաիւ օլարազ, քէնտի նասիպլինի քէնտի էլիյլէ եսփմաղա մէյտան պունսուն:

Պու նօգթալար կէօզ էօնիւնտէ օլարազ իւմիտ վէ իման իլէ պէլէրիւզ, վէ 1919 սէնէսինի պիզիմ Միլլէթէ իսթիզալիյէթիմիզին պիտա չէթի Հալիւնտէ իսթիզալ վէ թէպրիք էտէրիւզ: Պունտան էվիլէլէի տէօրթ տէվրանլարտա կիրիֆթար օլտուղըմըզ թէպտտիյաթ վէ Հիւճմէլէր պու տէֆա գալտըրըմըզ օլուպ, թարիխիմիզին իշպու պէչիւնճի տէվրի՝ Հազիզի վէ տէվամի պիր էօմր ի Միլլի օլաճաղընա իւմիտ վարըզ:

յիմիզ իլաիլիէր» պէնտինի պիսսուհուլէ պուլմուլ վէ Պր. Սըվաճեանըն արգուսընա մուլաֆազաթէն անը իշպու նուսիտէ տէրճ էյլէմիշ տիր: Մուհարրիր ի պէնտ չուրասընը տա իլաւէ էթմէք իսթէր քի, «Սէվտիյիմիզ իլաիլիէր» թարիխտէն թազրիպէն եիրմի իւշ պուչուզ սէնէ էվիլէլ Մէսէհուսէց էյալէթիւնին Մօլտըն շէհրինտէն կէօնտէրիլիպ իլք տէֆա Աւետաքերտէ նէշր օլընմըշ տըր: Վէ մէրգու՝ գալէմէ ալմըշ իմիշ իտիյի եիւզլէրճէ (պէլքի պիր գաշ պին թիւրքճէ վէ ինկիլզճէ) պէնտլէր արասընտա պունըն մէվճուտ իտիլինի Ֆիքրինտէն քիւլիյէն չըգարմըշ իտի: Կիլիկիանըն տօսթլարընտան պազըլարը պունա միւճասիլ տէրիյաթր էթտիլէրի պէնտլէրին Կիլիկիա տա թէքարէն նէշրինի արգու էտիպ արգուլարընը պիտիլիլէրէր իսէ, Կիլիկիա անլէրին տէ կէօնիւլէրինի խօշ էթմէյէ չալըչաճազ տըր:

ԿԻԼԻԿԻԱ

ՊԻՐ ԱՐՁՈՒ

Շաղընլարտա Կիլիկիանըն օֆիսինէ կէլէն մէթթուպլար արասընտա միւնտէրիճաթը շուաթիտէքինտէն իպարէթ պիր մէթթուպ վար իտի: (Մէթթուպ «ՊԻՐ ԱՐՁՈՒ» սէրլէվհասը իւզէրինէ թաշրիր օլընմըշ իտի:)

«Օլապիլի» մի քի, աճէպա միւմքի՞ն մի տիր քի, Վեր. Հայկ Ատատուրեանըն սէնէլէր էվիլէլ Աւետաքեր դազէթասընտա նաշիր վէ մուսպիր Հալիւնտէ իւլէր իքէն, թէէլիֆ էթմիշ օլտըզը պիր պէնտի, եանի Սէվտիյիմիզ իլաիլիէր» սէրլէվհասը իլէ նէշր էթտիլի պէնտլէրի սէվտիլիմիզ Կիլիկիանըն տախի սաշիֆէլէրինտէ կէօրէպիլէլիմ: Աճէպ միւմքին վէ սիզճէ միւնասիպ կէօրիւնիւր մի:

Ն. ՍԸՎԱՃԵԱՆ»

Ռոյ, Ն. Ե.

Միւլթէրէմ տօսթըմըզըն իշպու սուալընա ճէվապէն տէրիւզ քի, Վեր. Հայկ Ատատուրեան շու կէլէն օթուզ սէնէլէր դարֆընտա դալէմէ ալըպ նէշր էթմիշ իտիյի ճէմի ի մաթպուլաթը, (Ինկիլզճէ, թիւրքճէ վէ էրմէնիճէ) իքի եա իւշ պէնտ միւսթէսնա օլտըզը Հալտէ եանընտա Հըֆզ էթմիշ իտիյինտէն, «Սէվտի-

ՍԷՎՏԻՅԻՄԻՉ ԻԼԱՆԻԼԷՐ

Իշպու պէնտտէ հէր շէյ ԱԻԵՏԱԲԵՐՏՏ 1895տէ քապ օլընտըզը Կիպի, տէրն օլընմըշ տըր, սալթ շու ճիւզի ֆարգ իլէ ֆի իլաիլիէրին գօփիալարը տախի քարիֆէլէրիլէ տէրն էտիլմիւ տիր:

Հ. Ա.

Պու կիւն Փրօթէսթանթ պիրատէրլէրիմիզին էն եաշըսընտան թութ էն քիւլիւլիւնէ վարանա գատար Հէր պիրինէ «Բիլիսէլէրիմիզտէ տարիմա թէրէնիւմ էթտիլիմիզ վէ պիզէ զիյատէսիլէ սէվիլիւլիւ օլան իլաշիլէր Հազգընտա նէպիլիլիսին» տէյիւ սիւալ էտէճէք օլազ, գանն էտէրիմ եիւզտէ տօգսան տօգուզ պուչուլընտան ալաճաղըմըզ ճէվապ «Հիւշ պիր շէյ պիլ մէմ»տէն իպարէթ օլաճազ տըր: Կէօրիւպ իշիթ տիրի Հէր շէյին աալ ու էսասընը անլաճազտա զիյատէսիլէ մէրազըլ օլան ատէմ նասը՛լ օլուր տա, թէրէնիւմ էթտիլի իլաշիլէր խուսուսընտա մէրազսըզ պուլուլուր տէյիւ չօզ տէֆա թէաճճիւպ իլէ քէնտի քէնտիմէ սիւալ էյլէմիշիմ:

Մախլուզաթ իչինտէ ինսան ասիպ պիր մախլուզ տըր: Պիր էվ սաթուն ալաճազ օլուր իսէ, անըն նէ վազթ եափըլտըզընը, եափըլտալտան պէրու իչինտէ քիմիլէրին օթուրտըզընը, վէ օլ էվէ աիտ պիր չօզ խուսուսաթը սաիրէ

Հազգընտա արար տարար: Պիր պաղ ալըր իսէ տիքիլտիյի վազթը, մաՀսուլ վէ թօիրաղընըն նէվինի, գուլուսընըն տէրինլիյինի վէ սուլընըն թատընը, գօնու գօնչուլարընը վէ տաՀա պիւ-մէմ նէլէրինի սօրար սօրուշտըրըր: Պիր աթ ալ-տըղընտա եաչընա, պաչընա, ալընա, գաչընա, գուլուղընա, գուլաղընա պազար պազըշտը-րըր: Վէ լաքին խանէ վէ քիլիսէսինտէ աչգ վէ չէվգ իլէ թէրէննիւմ էյլէտիյի իլաՀիլէր՝ էվ, պաղ եա աթընտան էՀէմմիյէթսիլ չէյլէր տիր կիպի անլէրին ասլ ու Հսասընը անլամազ իչիւն ճէՀտ տէյիլ մէրազ պիլէ էթմէգ: Անլէր կէօք-տէօն մի էնմիչ, եէրտէօն մի պիթմիչ, իլՀամ մի իլէ մի վէրիլմիչ, եօզսա սէնին վէ պէնիմ կիպի քիմսէլէր թարաֆընտա՞ն մը գալէմէ ալընմըշ, պու վէ պուլնա միւմասիլ խուսուսաթ Հազգըն-տա պէրրազ պիր թէսավլուրա մալիք օլմաղա չալըշմաղ:

Վազասա պէօյլէ օլտըղը Հալտէ տիւշիւն-տիւմ քի Աւետաքեք վասըթասըլլէ սէվտիյիմիլ իլաՀիլէրտէն պիր գաչը Հազգընտա պիլիպ էօյ-րէնտիյիմէ կէօրէ աճիգանէ պիր աղ մալիւմաթ վէրէյիմ: Էվվէլա, շուըն տէյէլիմ քի պուրատա սէվկիւլիւ իլաՀիլէրիմիլտէն սալթ ալթը մէ-հուրլաքընը ալմըշ, վէ անլէր Հազգընտա սինն-լէրի սըրասընճա մալիւմաթ վէրմէյէ չալըշմը-շըղ: Իչպու ալթըլարտան էվվէլա էն միւսին-նինի ալալըմ, քի «Է՛յ վաթանըմ Եերուեալիմ» տիր:

Րիվալէթ օլունտըղընա կէօրէ, պու իլաՀի նին միւլէլիֆի քիլիսէ Հայրապետլէրինտէն մէշ Հուր Օգոստինոս օլուպ, ասլնամէսի Լաթինճէ տիր: Օգոստինոս Հայրապետ թարիխ ի Իսա-նըն 353 սէնէսինտէ Աֆրիգանըն Նումիտիա է-յալէթինտէ տիւնեայա կէլիպ 77 եաչընտա վէ-ֆաթ էյլէտի: Կէնճլիյինտէ զիյատէսիլլէ տիւն եէվի վէ չէՀվէթփէրէսթ պիր կէնճ իտիյսէ տէ զալէթտինտար վէ Քրիսթիյան անասը Մօնի-գանըն տուա վէ ճէՀտլէրի վէ ԱլլաՀըն ինայէթի սայէսինտէ Փէսատը թէրքլէ սալաՀ թարիգինէ տիւլիւլ էյլէտի: Պուլուն նէթիճէսի շու օլտու քի, իլքինտէ Փէնալըգտա նէ տէրէճէ եէթթա իտի իսէ, չիմտի տէ տինտարլըգտա օ տէրէճէ պիՀէմթա օլտու, վէ պիլթիւն վարիլէթինի ֆիւրուլթ էտիպ, քէօշէ ի ինգիվայէ չէքիլտի: Պիր միւտտէթ սօնրա միւնգէվէլիյի թէրք էտիպ մէշՀուր պիր քիլիսէնին չօպանը վէ պատէՀու Եպիսկոպոսը օլտու: Օգոստինոսըն թէճէտտիւտ

ի գալպէ մալիք օլմասը թարիխ ի Իսանըն 386 սէնէսինտէ, եաթօտ քէնտիսի 33 եաչընտա ի-քէն վուգու պուլուպ, անլաշըլտըղընա կէօրէ, «Է՛յ վաթանըմ Եերուեալիմ» իլաՀիսինի ճգնա-տըրըղը էսնասընտա եազմըշ տըր: Շէօյլէ քի իչպու իլաՀիմիլ ազալլի 1500 սիննինտէ օլուպ, ումում Քրիսթիյան քիլիսէսինին խէգային ի լուՀանիյէսինտէն ատտ օլունտա սէգա տըր: Ի-լաՀի ասլընտա 176 սըրատան իպարէթ իսէ տէ պաչգա լիսանլարա թէրճէմէ օլընտըղընտա, քի լիսէլէրտէ թէրէննիւմինի թէսՀիլ իչիւն 20 սը-րասը ալընըպ պազիսի թէրք օլընմըշ տըր: Պու իլաՀիտէ սէմավի վաթանա տօղրու պէյան է-տիլմիչ օլան Հիսսիյաթ փէք նազիք, վէ օլ Հիս-սիյաթը պէյան էթմէք իւզրէ գուլլանըլմըշ օ-լան թապիրաթ զայէթ լաթիֆ օլտըղընտան, ա-տէմին անը սըտգ իլէ թէրէննիւմ էտիպ տէ լու-Հանի պիր թէսիլ գապուլ էթմէմէսի գապիլ տէ-լիլ տիր: Իչթէ իլաՀի քիթապլարըմըգտա պու-լընան պու իլաՀինին գօփիասը:

1. Է՛յ վաթանըմ Եերուեալիմ, Իսմին շիրին պանա, Ա՛հ, պիթսէ պու դուրպէթիմ, Կիրսէմ րահաթըմա:
2. Սէմտէ պաղչէ օրթասընտա Տիրի սուլար ագար, Ազիլ մահալ, ա՛հ սէֆանտա Ճանըմ գըլսա գարար:
3. Ա՛հ, թէգ ինմու պապլարընը Պու կէօլլէրիմ կէօրսէ, Թէգ շու ալթուն սօգազլարը Այազլարըմ կէգուէ:
4. Կիւմահ կիրէմէգ պապըմա, Տէրտ պուլունմազ սէմտէ, Եերուեալիմ, Էրսէմ սանա, Վէ դուրպէթիմ պիթսէ:
5. Է՛յ վաթանըմ Եերուեալիմ, Գալպիմ պիլթիւն սէմտէ, Ա՛հ, պիթէճէֆ հէֆ տէրտլէրիմ Սէնի կէօրտիլիւմտէ:

Սէշմիչ օլտըղըմ ալթը իլաՀիլէր արասըն-տա «Է՛յ վաթանըմ Եերուեալիմ»-տէն սօնրա, «Յիսուս Իսմի մէ՛ միւպարէֆ» իլաՀիսի կէլիւր: Պու իլաՀինին սիննի 750 վէ եաթօտ «Է՛յ վա-թանըմ Եերուեալիմ» իլաՀիսինին թամմ եարը

հաշընտա օլտըղընտան, անը խաթրտա սագլա-
մագ գօլալ տըր: Իլահի Գլերվօլը Պէրնարտ իս-
միլէ մարուֆ մէշհուր պիր ճգնաւորըն էսէրի
օլուպ, ասլնամէսի 52 սաթըր վէ եախօտ 13 ա-
յէթտէն իպարէթ տիր: Պէրնարտ (Բերնարդոս)
մէշհուր պիր պէյզատէ Փամիլեասընա ախտ զա-
յէթ զէնկին պիր քիմսէ իտի իսէ տէ, տիւնեէվի
սէրվէթ, իթիպար վէ բիւթպէսինտէն քիւլիյէն
էլ չէքէրէք պիր մանասթըրա չէքիլտի, վէ լա-
քին քէնտի վագթընտա հաշայան պիր չօգ միւն-
գէվիլէր կիպի վագթընը պօշ պաթթալ կէշիր-
մէշէրէք, միւնգէվիլիյի իսլահ էթմէյէ էզ ճան
ու տիլ չալըշտը վէ էմէյինտէ մուվաֆֆագ տա
օլտու: Բուհանի հէրարէթ, զայրէթ վէ մու-
հապպէթ ճիւնթիլէ Բէրնարտ փէք մէշհուր
իտի, վէ թապիլ տիր քի պէօյլէսի պիր զաթըն
զալպինտէն նէպան վէ զալմինտէն տիւտուր
էտէն պիր իլահի «Յիսուս իսմի Գէ՛ միւպարէֆ»
կիպի թաթը, հէրարէթի վէ միւհասի օլտու:
Իլահիյի տիգգաթլէ օգուլուն: Պիր քէրրէ, իքի
քէրրէ, պէշ քէրրէ օգուլուն վէ պագըն պիւթին
իլահի քիթապընտա իֆէնտիմիգ Յիսուս Գրիս-
տոս հագգընտա պու տէրէճէ ալի պիր թէսալ-
վուր վէ ճէլիլ պիր գանըշ իպրագ էտէն տահա
գա՞ իլահի պուլապիլիթսինիգ: Էֆէնտիմիգին
վասֆը նագապիլ սիւրուր, սաատէթ, գուվվէթ
իւմիւտ, մուհապպէթ վէ հայաթ, մէնպար ի-
տիյինի, գաիֆ լիսանըմը իլէ թարիֆ վէ մահ-
տուտ խալալըմը իլէ թասվիլի միւքէինսիգ պիր
Ձաթ, էլ հասըլ Յիսուսըմը, Բապպըմը վէ
գուրթարըմը օլտըղընը պուլտան զիյատէ
վագիհէն պէյան էտէն տահա պաշգա պիր իլա-
հիմիգ վար իսէ, պէն անը պիլմէք իսթէրիմ:
Իշթէ պու իլահինին այնի:

1. Յիսուս իսմի Գէ՛ միւպարէֆ,
Նիմէ քաթը կէլիր.
Վէ լաֆին եիւզիւնի կէօրմէֆ
Պին գաթ սիւրուր վէրիր:
2. Եօգ տըր էօյլէ քաթը սէտա,
Եա Բապպ, գուրքարըմը,
Նէ՛ լիսանտա, Գէ՛ խալալտա
Սէնին իսմին միւլի:
3. Մահգուլ օլան սէնտ սիւրուր,
Մէյուս իսմիւտ պուլուր.
Ձաիֆ օլան գուվվէթլէնիր,
Սէնտ սապիթ օլուր:

4. Սէնի պուլան սատէթ պուլուր
Քի հիշ վասֆա կէլմէգ.
Մուհապպէթին սալթ օ պուլուր,
Վէ պագաար պիլմէգ:
5. Յիսուս, սէն օլ սիւրուրիմիգ,
Հայաթըմը սըն սէն.
Յիսուս, սէն օլ իգգէթիմիգ
Շիստի վէ էպէտէն:

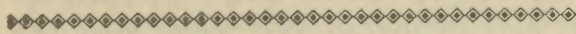
Գլերվօլը Պէրնարտն մէշհուր իլահիսին-
տէն սօնրա սիննէ «Կիւնէ եէվմի սէֆէրիմտէ
հէր Գէրէյէ իօրագ էթսէ» \$իլահիսի կէլիր:
Պու ինկիլզ շուէրա ի բուհանիյէ մէշհուրին-
տէն Ալլէք Ուաթս նամ պիր վաիլին էսէրի օ-
լուպ, պուլտան 175 սէնէ էվվէլ թէլիֆ օլուն-
մըշ տըր: Մէլէքիլ Ուլաշն զէմինին չար ճի-
հէթինէ ինթիշարընտան պահիս պիր իլահի օլ-
մասը վէ սէօլէրիլէ էֆէհարընն ուլվիլէթի
հասէպիլլէ աղիմ պիր շէօհրէթ քէսպ էթմիշ օ-
լուպ, էվվէլէր իքի իլահիլէր կիպի պիր չօգ
ֆարգըլ լիսանլարա թէրճէմէ օլունմըշ տըր:
Նագլ օլունուլօր քի պուլտան էլի սէնէ գատար
ագաթմ Պահըլ ը ճէնուպի ճէգիլէրինտէն պի-
րինին սէքէնէսի վէ հիւքմտարը Գրիսթիյանըլը
գապուլ էթտիլէրի կիւն, ճէգիլէրինն էհալի-
սինտէն պիր չօգլար, հիւքմտար տա արալարըն
տա պուլընտըլը հալտէ, մէֆրէթ պիր պանեան
ագաճընն կէօլիլէսի ալթընտա օթուրտըլար:
Հիւքմտար՝ քէնտիմինին Գրիսթիյանըլը գա-
պուլ էթտիլինի վէ արթըլ թէպասընը Գրիս-
թիյան գաիտէլէրինն կէօրէ հիւքմ ու իտարէ
էտէճէյինն անլէրէ ալէնէն իլան էտէննէ՛ Գրիս-
թիյան տինինին ճէլիլ նուրըլա թէնվիր օլուն-
մըշ պու աղիմ ճէմիլէթ եիւքսէք սէսլէ պու ի-
լահիյի թէրէննիւմ էթմէյէ պաշատըլար: Տէ-
նիլիօր քի, վագթըլա իւփ իւրեան կէզիպ ին-
տան էթի եէյէն պու գապիլէնին պահսընը. էթ-
տիլիմիգ իլահիյի թէրէննիւմ էթտիլէրինի ա-
տէմ իշիտիպ մէսէրէթինտէն կէօգ հաշարընը
ագըլթմամագ էտէմէգ իմիշ: Իշթէ օլ իլահի:

1. Կիւնէ եէվմի սէֆէրիմտէ
Հէր Գէրէյէ իօրագ էթսէ,
Յիսուս սիւրէր տէվլէթիմի,
Հիւքմի գալիմ վէ էպէտի:
2. Անըն իշիւն եէվմի տուա,
Եէվմի համտլար հէմ օգուլա,
Պէլլէր փէօֆէ կէթիթիլէր,
Վէ տիւսմէնկեր տիգ չէօֆիլէր:

3. Հէր գապիլէ վէ լիսանոա
Հատտսըզ աեգը մէտի օլունա,
Հէմ մաստմլար սէս գալտըրա
Վէ իսմիմէ համա օգուլա:
4. Լաթիֆ տիր փէֆ հիւֆիւմէթի,
Ձեօգէր ճիւմլէ զիմնիրլէրի,
Անտէ հօրդուն պալուր րահաթ,
Էօլէն տէ ֆէսպ էտէր հայաթ:
5. Հէր ֆէս, հէր ման գալգըպ անա
Թագտիմ էթսիմ համա ու սէնա,
Համտլարալ մէլէֆլէր էմսիմ,
Վէ հէր մախլուզ տէսիմ, Ամիմ:

ՀԱՅԿ ԱՏԱՌԻՐԵԱՆ

(Տէվամը վար)

ԷՎԼԷՆՄԷՔ ՄԻ, ԷՅԼԷՆՄԷՔ ՄԻ

Բ.

Իլը պէնտին սօն իպարէսինին մէալի շուն-
տան իպարէթ խոի: Պաղը դարըլար քէնտի դօ-
ճալարը դատար փարա եափտըզլարը էճիլտէն,
գօճալարընըն գաՀըրըն չէքմէյի իսթէմէտիքլէ-
րի իչիւն ալը պիր էօմիւր կէչիւրմէյի ինթի-
խապ էտէրէք գօճալարընտան ալըլմաղա պիր
չարէ պուլուլօրլար:

Իքինճի. Ամէրիգատա պու կիպի դարըլա-
րա տիվօրս Հաղըր տըր: Տիվօրս ատէմ օլանլար
ինտինտէ էն ալչադ պիր չէյ Հալինտէ կէօզէ-
տիլմէքտէ իսէ տէ, Ամէրիգատնըն քէնտի չէրէֆ-
լէրինի նազար ը տիգդաթա ալմայան դարըլարը
իչիւն օլունճադ ատտ օլունսա սէզա տըր, վէ
պէօլէճէ պիղիմ էրմէնի դարըլարընըն աղղըն-
տա տիվօրս պիր թէսպիՀ Հալինտէ օլմուլ տըր:

Փամիլեա մապէյնինտէ ճուղի պիր չէյ զու
Հուրա կէլտի մի՞ Հայտէ պազալըմ տիվօրսա,
գարը գօճա արասընտան պիր սիչաՀ քէտի կէչ-
տիմի՞ Հայտէ պազալըմ տիվօրսա:

Հէր Փամիլեա արասընտա աղ չօդ իթթի-
ֆազսըզլըդ օլա պիրի. արատա պիր թաշ թա-
չա թօգունուր, իքի շախսըն, եաի դարը իլէ
գօճանըն էֆքեարլարընըն Հէր չէյտէ պիր օլ-
մասը միւնքինսիղ տիր:

Չէվճին Հէր տէտիլինի վէ տիւչիւնիւպ սէօյ
լէտիլինի, զէվճէ մուլլազա գապուլ էտիպ ա-

մին տէմէլի տիրտէյիւ խոտիա էտէն պիր ատէ-
մին աղըլ փէք միւվազէնէտէ օլամաղ: Հաքէզա
դարընըն Հէր էֆքեարընա գօճա ամին տէյէմէզ:
Իմտի շու Հալտէ դարըլլէ գօճա արասընտա պա-
ղը էֆքեարլարըն պիր օլմամասը միւնասիպէ-
թիլլէ՝ ալըլմաղա գալղըճադ՝ պէնճէ էն եա-
ղըճաչան պիր չէյ օլտուգտան մատա՝ աղըլ
էքսիքիլինէ տէ պիր տէլիլ տիր:

Կէրէք Փամիլեալար արասընտա օլուն կէ-
րէք քիլիսալար արասընտա օլուն, կէրէք մէք
թէպտէ շալիրտ իլէ խօճա արասընտա օլուն,
կէրէք տիւքքեանլարտա վէ Փէթթըրիլէրտէ իչ
սաՀիպիլլէ իչճի մապէյնինտէ օլուն՝ մուՀապ-
պէթլէ կէչինմէք իչիւն պէնիմ պիրտիլիմ էն էյի
չարէ շու աթիտէքի տիր:

Զիքը էտէճէյիմ չալէյի սընալըպտա մէմ-
նուն գալմայան պիր Փամիլեա, եա պիր քիլիսա
եա պիր խօճա, եա պիր պիղնէս սաՀիպի պու-
լունուր իսէ, վէ պէնտէ իչիտիր իսէմ, սէօլիւ-
միւ Հէր վաղըթ կէրի ալմաղա Հաղըր իմ:

Ճափօնլըլարըն Մայմուն թէսմիլլէ օլունան
պիր աղղ իլաՀլարը վար տըր: Պու իլաՀ իւչ
թանէ մայմունլար պիրի պիրինին օմուղլարը իւ-
զէրինտէ օթուրուր պիր Հիյէթտէ տիր: Մայ-
մունլարտան պիրիսի իքի էլլէրիլլէ աղղընը գա
փար, իքինճիսի՝ իքի փարմաղլարըլլէ գուլադ-
լարընը թըգար, վէ իւչիւնճիւ մայմուն իսէ,
իքի էլլէրիլլէ կէօլլէրինի գափալտըր: Պունտան
ալաճաղըմը տէրս շու տըր քի, կէրէք պիր Փա-
միլեատա կէրէք պիր քիլիսատա, կէրէք պիր
մէքթէպտէ, կէրէք պիր Փապրիգատա վէ կէ-
րէք պիր գօնշուլուգտա, Հէր չէյի կէօրմէքտէն՝
Հէր չէչի իչիթմէքտէն՝ վէ Հէր չէյի սէօլլէմէք-
տէն Հիչ պիր մէնֆաթ գուՀուրա կէլմէտիքտէն
մատա՝ պիր չօդ մազարաթա, խարըլթը կիւ-
րիլլթիլլէ, պիր չօդ միւնաղապա, պիր չօդ
էվլէրին վէ քիլիսալարըն խարապիլլէթինէ վէ
պիր չօդ շախսլարըն պիրի պիրինէ ատալէթ
վէ խուսումէթլէրինէ միւնիպ օլմուլ տըր:

Իմտի տէյէմէչիմ շու տըր. պիր Փամիլեա-
տա գարը վէ գօճա մուՀապպէթլէ եաչամաղ իս
թէրլէր իսէ, Հէր իքի փարթիտէ, պիր աղ քէօր
պիր աղ սաղըր վէ պիրաղ տա ախրաղ օլմալը
տըր լար:

Հէր չէչի կէօր (կէօրմէմէք էտէմէզսին),
ամմա վար չէյլէր քի կէօրմէզսէն տէ օլուր, վէ
կէօրմէզտէն կէլ. Հէր չէյի իչիթ ամմա պաղը
չէյլէրի իչիթմէզտէն կէլ. Հէր չէչի վէ Հէր աղ-

դրնա կէլէնի սէօյլէմէ, վէ պէօյլէմէ դարը վէ
գօճա արասընտա գուհուրա կէլէն չօգ քըրըպըլ
լարըն՝ փաթըրթը վէ տիվօրսլարըն երեզտէ սէք
սէնի հիչ գուհուրա կէլմէգ:

Պու իխթարաթըն ամէլէ գօյանլար՝ անըն
Փայտէսինի պէն գատար կէօրիւրլէր տէյու մէ-
հնուլ էտէրիմ:

Կէլէլիմ շու տիվօրս մէսէլէսինէ: Կէօրտիւ-
յիւմէ վէ իշիթտիյիմէ նազարէն, պիղիմ էրմէ-
նիլէր արասընտա էվլէնմէք պիր ալըշ վէրիշ
հիլլէթիւնի քէսպ էթմիշ տիր: Պիր չօգ էրմէնի
նէվիւրվանլարըն էվլէնմէքտէն գաթի իւմիտ է-
տէրէք եա իլա նիհայէ պէքեարըլը խըրիսասը-
նը պաշլարընա չէքմիշլէր եա տա սաիր միլլէթ
տէն օլան դըղլար իլէ թէհհիւլ էթմէյէ մէճպուր
օլմուշլար տըր:

Պիր նէվիւրվան պիր դըղ իլէ թէհհիւլ էթ-
մէք իսթէտիյիմէ դըղ թարաֆընտան օլունան
իլք սիւալ շու տըր: «Օղլանըն նէսի՝ վար, գա՞չ
էքըրա մալիք տիր»: Պու սիւալլար էյի տիր,
գաթէն Ամէրիգատա կէնճ գըղլար ազ վէ գըյ-
մէթլի տիրլէր, վէ պէն տէ թալսիյէ էթմէմ քի
գըղլարընդը հէր օլուր օլմազ իլէ էվլէնտիրէ-
լիմ. Փազաթ մուճիպ ի էսէֆ օլան եէրի շուրա-
սը տըր քի, փէք աղլարըն նէվիւրվան նասըլ պիր
կէնճ տիր, ախազ ը Համիտէյէ մալիք օլան
պիր կէնճ մի՞ տիր. նէ՞ կիպի պիր Փամիլեա-
տան տըր. սիւալընը սօրարլար: Շու Հալտէ 20
եա 40 էյգըրը օլմայան պիր կէնճին թէհհիւլ
էթմէսինէ չօգ պիր չէնս եօգ տըր: Թիւրքատա
փէք էյ իթանըտըղըն պիր Փամիլեա երմի սէ-
նէ գատար էվլէլ Ամէրիգայա կէլտի: Պու Փա-
միլեա տէօրթ օղլան վէ պիր գըղլտան իպարէթ
իտի: Օղլանլարտան պազըլարընըն էվլէնմէք
վազըթլարը կէլտի իսէ տէ, Թիւրքիա գաֆա-
սըլէ գըղ էվլէնմէպտէն օղլանլարա սըրա կէլ-
մէղ տէյէրէք, վալիտէ Հանըմ օղլանլարըն շիմ-
տիլէ գատար պէյքեար Հալինտէ էյլէնտիրմիշ
տիր: Օղլանլարըն պիղնէսի էյի վէ օլտուգճա
սէրվէթէ տէ մալիք տիրլէր: Շու Հալտէ էօյ-
լէսի Փամիլեատան օլան պիր գըղը չօգ իսթէ-
լէնլէր պուլուհնըշ տըր, Փազաթ տէմէյէ պիր
ազ չէքիւնիր իսէմտէ տէմէմէք էտէմէմ: Գըղ՝
պու պէնտի եազանս գաշլարճա տէֆա տէմիշ
տիր քի, պէնի իսթէյէնլէր չօգ տըր, Փազաթ
պէնիմ ալաճաղըմ գօճա վարիտաթա մալիք օ-
լուլ՝ պէնիմ իշիւն հիչ տէյիլ իսէ իքի թանէ
խըտմէթեհար թուլթմաղա միւղթէտիր օլմալը

տըր. եա պէօյլէսի պիր գօճա, եա եօգ իսէ պա-
նա էվլէնմէք եօգ տըր:

Իսթտէն, օլ Փամիլեատան, ալտըղըմ սօն
մէքթուպ պու գըղըն էվլէնտիրիւնի պէյան էթ-
միշ տիր: Մէրգուճէ էփէյի պէքլէտիքտէն վէ
սիննի տէ օթուպը կէշտիքտէն (նէ գատար կէշ-
տիյիւնի տէյէմէմ) սօնկրա, քէնտի իշիւն իքի
խըտմէթեհար թուլթմաղա միւղթէտիր օլմայան
պիրիսիյլէ էվլէնտի:

ՏաՀասը վար: Պունտան պիր ազ միւտտէթ
էվլէլ էլիմէ տօսթլարընըն պիրիսի թարաֆըն-
տան պիր թաՀրիրաթ վէրիլմիշ տիր, վէ օգու-
տըղըմտա թէհհիւլ իլէ տիլիմի ըսըրարազ՝
էրմէնիլէր արասընտա պու կիպի չէյլէ՞ր ճարի
տիր՝ Հը տէմէյէ մէճպուր օլտուլմ: ԹաՀրիրա-
թըն մէալի շու տըր:

«Պէնիմ իլէ էվլէնմէք իսթէյէն ատէմ նէ՞
տէյէր, եանի նէ՞ գատար սէրվէթէ մալիք տիր.
էվլէնտիրմիղ կիւնտէ իւղէրիմէ նէ՞ գատար փա-
րա եազաճազ տըր», եւն: Ամէրիգալըլար ա-
րասընտա պիր իսթիլլաՀաթ վար տըր քի, պու
րատա զիքը էթսէմ փէք միւնասիպ տիր. պէօյլէ
պիր շէյ օլտուղը կիպի, «Իգնիք իք քիի իմիք»
տէրլէր: Եանի սօն տէրէճէսինի պուլմուշ տըր:
Եաշաքի նէլէ՞ր իշիտիպ նէլէ՞ր կէօրէսին:

Իմտի էվլէլմէ պէյան էթտիյիմ կիպի էր-
մէնիլէր արասընտա էվլէնմէք պիր պիղնէս Հա-
լինէ վասըլ օլմուշ իսէ, պու պիղնէսին նէթի-
ճէսի Հալինտէ, Փամիլեա արասընտա գուհուրա
կէլէն խըրըլթը վէ իթիթիֆազսըղըղը անճազ
Տիվօրս փաքէր. չիւնքիւ պիր չօգ գարըլար
էվլէնէրէք, մուլթու վէ մէսուտ պիր Փամիլեա
թէշքիլ էտէլիմ մազսէտիւնտէ օլմայըպ՝ իլա,
պազալըմ էվլէնէրէք նէ՞ գատար սէրվէթ էլտէ
էտէպիլիլիիղ իւլեասընտա տըր լար:

Թապիլի պէօյլէսի պիր թէմէլ իւղէրիւնտէ
գուրուլմուշ օլան Փամիլեա պիր չօգ սէնէլէր
գալամազ. էրտէ վէ կէճտէ պիր փաթըրթը չը-
գար: Իմտի կէրէք էրմէնի միլլէթիւնէ շէրէֆ կէ
թիրսին վէ կէթիրմէսին, փէք ճուղի պիր սէ-
պէպտէն տօլայը գօճալարընը պրազըպ պիր թա
րաֆա չէքիլէն գարըլարըն սայըսը ազ տէյիլ
տիր: Պունտան խայը վազըթ էվլէլ Հայաշատ
շէհրլէրին պիրինէ պիր եպիսկոպոս զիյարէթէ
կիտէրէք, օրատա պիր այ գատար էյլէնտի: Ի-
շիթտիյիմէ նազարէն պու օթուղ կիւն գարֆըն-
տա՝ մէրգուճ ՌուՀպանըն եանընա ալթմըշ գա-
րը վէ գօճա կէլէրէք տիվօրս ալմազ իշիւն րուլս

սաթ թալէպ էթմիշ տիրւէր: Պունտան նէթիճէ
էտէպիլիւրիզ քի, սէքիզ օն պին էրմէնի սէքէ-
նէսի պուլունան պիւր տաիրէտէ Եպիսկոպոսըն
պաշընա աղւրթմալա Հիճապ էթտիբէլէրինտէն
տօլայը անա տիվօրս իշիւն միւրաճաաթ էթմէ-
յէ ճէսարէթլէրի օլմայան Փամիլեալարըն սա-
յըսը ազ օլմաազ:

ՄԱՐԶ

Ֆրէզնօ, Քալ.

(Տէվամ օլունանազ)

ՏԵՐԵԱՏ Ը ՆԵՎՃԻՎԱՆ

Կէշմիսի գիքր էյլէմէ փէֆ վէխիմ տիր էյ Բապպըմ
Ափվըզըն էյլէ ինսան էյլէտիմ հէնուզ իման
Սէֆա սէվէր կիւնահ էտէր վարսը գալպի ֆէսատըմ
Թէվպէ էթտիմ էյ հապիպիմ կէօնտէր բուճում սէն հէման:

Տարույօրսըմ գասըրպալը քէնիփէլի իմանտա
Տէրունիմտէ ֆէհմ էյլէտիմ օլ խէլաաֆնար Յիսուը,
Զաիփ իման գաւվէթլէնիպ պուլտում սէնի էյ Նիւտա,
Օլտու սէպէպ օլ հասրէթֆէ վալիտէմիմ տուաը:

Տօգսան տօգուզ սիւրիմտէն դայպ ֆըսգ ու ֆիւնուրլա
մէմլու:

Հագգը սէվմէզ պիգայտ եաւար շէրր խի ինթիխապըմ
Ճահիլ խիմ տէրֆ էթմէտիմ չօպանըմ լուքֆլա տօլու,
Ավտէթ էթտիմ սիւրիմտէ պէն գապուլ էյլէ էյ Բապպըմ:

Ձէվգ սէֆայը էֆգալ քուքտում պէն հէր տաիմ էօմրիմտէ
Ունուտարազ վէգաիֆիմ տիյանէթէ պէն հէր ան
Ձիրա պէնտէ եօզ տըր քազաթ մէնալսըզըմ հէր անտէ,
Գատիր մէվլա մէրհամէթ գըլ չիւնֆի հալիմ փէրուեան:

Գուտրէթիմի ինֆնար էտէր վարլըզընա շիւպիէլի
Հագիգաթը քանըմազըմ սէֆահէթտէ միւրապըմ
Ատիլանէ հիւսմ էյլէմէ քահմա օղրաթ սէն պէնի
Ձիւն տէօնմիւսիւմ տօղու եօլա հէմ պուլմուըմ խէլապըմ:

Եննի սէնէ Եննի գարար հէր պիր կէննիմ արգուսու,
Թէրֆի կիւնահ քէնտիտ ի գալպ օլտում հէր ան միւսման
Պիմ տօգուզ հիւզ օն տօգուգտա միլլէթէ վէր խէլապը
Բահիմ ֆէտէր մուսրէթիմի ինսան էյլէ պի փանեան:

ԵՐԵՄԻԱ ՐԷՆՃԻԼԵԱՆ

ՄՕՐԿԸՆԹՇՕՆԸՆ ՇԷՀԱՏԷԹԻ

ՊԱՊ Յտէն տէվամ

Աճէրիգան սէֆարէթխանէսինտէ քէշիտէ
օլունան իշպու զիյաֆէթին ֆէրտասը կիւնիւ
Թալաաթ Մր. Պիլինկզէ վէ մաիյէթինտէ պու-
լունան քիմսէլէրէ Սէրզլ տ'Օրիանկտա պիր էօյ-
լէն թաամը զիյաֆէթի վէրտի: Պու վազթտա
վիւքէլա մէճլիսինին իքինճի ազասը պուլունան
էնվէր՝ Սուլթան սիւլալէսինտէն պիր Փրէնս ի-
լէ տիւլիւնիւ իճրա օլունուլօր խի իսէ տէ, Թա
լաաթ էնվէրին տիւլիւնիւ պրաղըպ զիյաֆէթտէ
Հազըր պուլունանազ վէ էտիլէն նութղարը տին
լէմէսինի թէէքիտ էյլէտի վէ մագսէտինէ տէ
մուվաֆֆազ օլտու:

Հէփ պու վուզուաթ իլէ Թալաաթ մէմլէ-
քէթի պաթմըշ իտիյի պաթապտան գուրթարմազ
ճէՀտինտէ խի: Պիլինկզին քէնտի վափօրըլլա
Խաթանպօլ սուլարընա կէլմէսի պիր նէվ զօմէ-
տիա կիպի պիր շէյ խի իսէ տէ, սօնընտա պիր
չօզ ճանլարըն աճլըզտան եա զըրզընտան գուր-
թուլմալարընա սէպէպ օլտու:

Վէ լաքին 1914իւն Մարտընտա պիլէ Ալ-
մանլար Թիւրքիայը Թաճթ ը զապթլարընա կէ-
շիւմիշ խիլէր: Դեկտեմբեր ալընտա Ալման-
հատան Խաթանպօլ կէլմիշ օլան Լիման Փօն
Սանտըրս օրտուըն տիւմէնիին էլինէ ալմըշ օ-
լուպ, խաթէտիլինի էնտիրմէքտէ, խաթէտիլինի
գալտըրմագտա խի իսէ տէ, ագտէմճէ Փօն տէր
Կօլճ օրտուըն սըրասընա զօմաղա վէ ինկիլ
Ատմիրալ Լիփըս Հալա Թիւրքիաաա օլուպ պաշ
րիչէ ասաքիրինի Թանզիմ էթմէլէ չալըլտըլըն-
տան, Փօն Սանտըրսա գարըն պիր մուխալէֆէթ
եօզ խի:

Վէ լաքին չօզ կէշմէպտէն պիլ Փարզընա
վարտըզ քի, Սանտըրսըն Թիւրքիա օրտուըն-
տա օլան րէսմի վազիֆէլէրի օլ պիր էճնէպի մէ-
մուրլէրինքինտէն Փարզըն տըր: Մէրգուճ Թիւր
քիայա եէթիշմէպտէն քէնտիսի պիրինճի օրտու
ի Հիւսմայունա պաշ զօմանտան վէ ճէնէրալ Պրօ-
նասարթ Փօն Շնէլընտօրֆ սէրասէր օլմաազ
վէ Օսմանլը օրտուըն տօղրուտան Գալըըն օր-
տուընա իլՀազ էտիլէմէ: Իշպու պիրինճի օր-
տու ի Հիւսմայուն Խաթանպօլը Թաճթ ը զապթը-
նա կէշիւմիշ խիլինի զիքր էտէր իսէք, էնվէր
փաշա Փրուսիանըն միլիթէրի սիսթէմինին պիր
զըսմը խիլինի անլայապիլիւրիզ: Շու Հալտէ

Յունվար 1914-տէ պէտքերէ մուհարէպէսին պիտայէթինտէն 7 աշ էվվէլ Ալմանեանըն Օսմանըն օրտուսընտա թուրքըն մէվզի շու աթիտէքին տէն իպարէթ իտի, եանի պիր Ալման ճէնէրալ սէրասքէր, պիր Ալման միւֆէթթիւ վէ պիր չօգ պիրինճի ըիւթպէյի Հայիգ Ալման մէմուրլար վէ Ալման տալուըն Հալան Օսմանըն Հարպիյէ նազըրըն էնվէր:

Իշպու ֆիւթիւհաթըն դազանտըզտան սօնկըա ՎանկընՀայմ պիր միւտտէթ վազանցա ալտը, աշնի վազթտա Բուսիա էլլիսի Կիէրս տէ վազանցայա կիթտի: Պուսըն կիթտիյինտէ Պարօնէս ՎանկընՀայմ պանա պէյան էյլէտի քի ՎանկընՀայմըն վազանցայա կիթմէսի Ալմանեա ֆիւթիւհաթըն դազանտըզընը, Կիէրսի կիթմէսի իսէ Բուսիա պու աշվալա բու ի ըիզա կէօսթէրմէտիլինի իմա էտէր:

Փետ. 18-տէ սէֆարէթիւսնէտէ ըէսմի պիր զիւսֆէթ քէշիտէ էտիպ, զիւսֆէթէ ճէնէրալ ֆօն Սանտըրս իլէ իքի զըզլարընը տալէթ էյլէտիմ: Ճէնէրալ զըզըն Բուֆէլըն եանընտա օթուրտը իսէ, պիւթիւն թաամ վազթընտա «էվվէթ» եա «խայր»տան պաշղա սայքի Հիշ պիր չէյ սէօյլէմէյիպ թէրս պիր չէհրէ իլէ թաամընը եէմէքտէ օլտու, վէ պիւթիւն թապը ու Հարաքէթի թիւսքիւն պիր չօճուըն Հարաքէթիւնէ միւշապիւհ իտի:

Թաամըն նիՀայէթինտէ ռարթէ տ'աֆէր ֆօն Մութիուս Հէյէճանըն պիր Հէյէթլէ եանըմա կէլիպ «էլլի էֆէնտի», տէտի, «Պէօյիւք պիր եանըլըք էյլէտիլիլ:»

«Նէ՞ տիր» տէտիմ թէաճճիւպլէ:

«Փիլտ Մարչալ ֆօն Սանտըրսըն զիյատէսիլէ կիւճէնտիրտիլիլ: Սուֆրատա անա տիւվէլ ի էճնէպիյէ վէքիլլէրինտէն էնկին պիր մէրթէպէ վէրտիլիլ: Հալ պու քի Գազըրըն շախսի մուրախիսսըն օլտուընտան անըն ըիւթպէսի էլլիլէրինքիլէ միւսալի տիր: Սուֆրատա անըն եէրի վիւքէլանընքիլտէն վէ տիւվէլ ի էճնէպիյէ վէքիլլէրինքիլտէն եօգարըտա օլմաըն իտի:» տէտի Մութիուս:

ՊԱՊ 4

Տէմէք օլուր քի պէն իմիէրաթօրը կիւճէնտիրմիշ օլտու: Տէմէք տիր քի ֆօն Սանտըրսըն Հէնկեամ ը զիւսֆէթտէ սէրթ եիւզլիլիւլիւնիւն թէֆսիլի պուրատա իտի: Իգալաըմտան պէնիմ

մէվզիլիմ միւհէմ իտի: Վէրտիլիմ զիյաֆէթ տէ սօֆրատա օթուրմադ սըրասընը պէն թէրթիպ էթմէյիպ, Ավսթրիա էլլիսի, Իսթանպուլիւֆէրասընըն էն զըտէմիլիսի վէ պէօյլէսի նազիք մէսէլլէրէ էն զիյատէ վուգուֆը պուլընան Մարքուիշ Փալլապիլիլիյէ իՀալէ էթմիշ իտիմ: Միւսիլլէյ Հէր իսմին էօնիւնէ 1, 2, 3, 4 վէ զայրիւհիւմ նօմէրօ դօյարադ Հէր քէսէ եէրինի թային էթմիշ իտի:

Ավսթրիա սէֆարէթիւսնէսինտէն պանա կէօնտէրիլիլ օլան օլ վարադա Հալա եանըմտա օլուպ, անտէ ճէնէրալ ֆօն Սանտըրսըն իսմին էօնիւնտէ զըրմըզը միւրէքքէպ իլէ նօմէրօ 13 իշար էտիլիլ տիր: Իշպու 13-իւնճիւ սանտալեա սուֆրանըն էօնիւնէ տօղրու պիր մաՀալտէ իտի:

Վէ լաքին Ալման սէֆարէթիւսնէսի մէսէլլէյի էօյլէճէ թէրք էթմէտի, զիրա մուսիլիէրէն ՎանկընՀայմ Փալլապիլիլիլիլ եանընա կիտիպ Հալ ու քէֆիլիլիլ թէֆէրուաթըլա աշաղը եօգարըն միւզաքէրէ էյլէտի:

«Էյլը Լիման ֆօն Սանտըրս Գայզըրըն վէքիլի իսէ, եա սէն քիմին վէքիլի սին», սուալ էլլէտի Փալլապիլիլիլ: Պու սուալ միւհէմ պիր պուրՀան իւզէրինէ մէպնի իտի, զիրա սէֆիր տայիմա անը կէօնտէրէն Հիւքմտարըն շախս տիկէրի ատտ օլընըր: «Պիր մէմլէքէթտէ պիր Հիւքմտարըն իքի վէքիլի օլմասը խարիգ իւլ ատէ պիր չէյ տիր», իւալէ էթտի Փալլապիլիլիլ:

Իշպու վազըա պէն էլ միլէլ ազիմ պիր էՀէմիլիլիլ Հայիգ օլտը: Ֆօն Սանտըրսըն շախսի զուրուըն անա իՀալէ օլընմըզ օլան պիր սըրըն ֆաշ էտիլիլէսինի մուճիպ օլտու, եանի Սանտըրս թիւրքիայա սալթ Օսմանըն օրտուսընըն ասքէրի թալիմի իլիւն տէյիլ, իլլա Գազըրըն շախսի վէքիլի օլմադ իլիւն կէլիլ, վէ ՎանկընՀայմ թիւրքիատա Գայզըրըն իրատէթիլիլ իլլիլ կէօթիւրմէք իլիւն կէօնտէրիլիլ իտիլի կիպի Սանտըրս տա օ մադսէտէ ինթիլիպ օլընմըզ իտի:

Ալմանեանըն թիւրքիատա թուրքատա իտիլի եիւքսէք մէվզիլի իմա էտէն իշպու վազըալ պէն Ամէրիգա Հիւքիւմէթիլիլ պիլտիրտիմ վէ դանըմա տիկէր սէֆիրլէր տէ պէնիմ էթտիլիմ կիպի քէնտի Հիւքիւմէթիլիլ լազըն կէլէն ըիփօրթօյը վէրտիլլէր: Զիյաֆէթտէ Հազըր պուլընան Ամէրիգան միլիթէրի աթաէ Մէյճըր

ձան Բ. Մ. Թէյլըր պու վազըանըն ազիմ էհէմ-
միյէթի հայիգ օլտըղը դանըշընա զահիպ օլմուշ
իտի: Պունտան պիր ալ սօնկրա Իսթանպօլ սու-
լարընտա չէնկէրէնտաղ օլան Սգօրիիօն նամ
գըրուգէօրին գօմփնտանը Գափթան Մէքօլի վէ
Մէյճըր Թէյլըր Գահիրէտէ Լօրտ Քիշընըր վէ
միւսաիլէյհին հէմշիրէսի իլէ թաամ էտէր ի-
քէն, Մէյճըր Թէյլըր պու վազըայը միւսաիլէյ-
հէ նազլ էյլէտի:

• Լօրտ Քիշընըր պու վազըայա՝ գիշատէսիյ
լէ տիգդաթը ճէլպ օլընըպ «Նէ՞ տիր պղնըն
մանասը» տէյիւ սուալ էյլէտի:

«Չանն էտէրիմ քի», ճէվապ վէրտի Մէյ-
ճըր Թէյլըր, «ազիմ մուհարէպէնին դուհուրին-
տէ Թիւրքիա իհթիմալէն Ալմանեա իլէ պիրլէ-
շէճէք: Տօղրուտան իթթիհատա կիրմէգսէ պիլէ
զանն էտէրիմ քի Թիւրքիա օրտուարըն Գալգա-
սիա իսթթընա տօղրու հարաքէթ էթտիրէճէք
վէ պէօյլէլիքլէ Բուսիանըն իւշ օրտու ալալընը
էվրօփանըն մուսմէլաթ Ը հարպիյէ մէյտանըն-
տան գաթ էտէճէք տիր»:

Լօրտ Քիշընըր պիր տադիգէ գատար տիւ-
շիւնտիւքտէն սօնրա, «էվվէթ, պէն տէ սէնին
իլէ հէմէֆքեարըմ» տէյիւ ճէվապ վէրտի:

Պունը միւթէագդիպ պիր գաշ աշ գարփըն-
տա Օսմանը օրտուսը Ալմանեանըն գօնթօլը ալ-
թընտա իտիյինի միւշահատէ էթմէքտէ օլտուգ:

Ալմանեա Օսմանը փօթիթիգասընտա պաշ-
գա ճիհէթլէրճէտէ գիմէտիսէլ իտիյինի կէօր-
մէքտէ իտիմ: Յունիստէ Եունանիսթան իլէ
Թիւրքիանըն ալադասը հէման հէման գաթ օ-
լընմաղ իւզլէ իտի: Մայիս 30, 1913տէ ադտ
էտիլմիշ օլան Լօնտրա մուսհէտէսի, ահքա-
մընճա, Սազըզ վէ Միտիլլի ատալարը Եունա-
նիսթանա թէրք օլընմը իտի: Խարիթալա պա-
գըլտըղընտա պու ատալարըն Եունանիսթանըն
թահթ Ը գապթընա կէշմէսիին էհէմմիյէթի ա՛ն
լաշըլըր:

Պու ատալարըն Եունանիսթանըն էլինտէ
գալմասը հարպի նօքթա ի նազարընտան Թիւր-
քիայա տայիմա թէհլիքէլի իտի: Անլէրին է-
հալիսի թա Հոմերոսըն կիւնիւնտէն պէրու Բուս
տըրլար: Ասիա ի սուղրանըն սահիլլէրի վէ Իզ-
միրին էհալիսիին նըսփընտան զիյատէսի Բուս
տըրլար: Ագ տէնիդին գըյըսընտա Թիւրքիանըն
թահթ Ը թէսարրուփընտա պուլընան իշպու էն
պէօլիւք իսքէլէնին — Իզմիրին — թիճարէթ,
վէ մէտէնիյէթի Բուսլարըն էլինտէ վէ Բուս

ուսուլընճա իտիյինտէն, Թիւրքլէր շէհը ի մէդ-
քիւրէ ուսուսէն Կեալաք Իզմիրի իւնվանը վէ-
րիւլէր:

Ալմանեա Ասիա ի սուղրատա կէօզիւ օլտը-
լընտան, պու էօլքէտէ Բուսլարըն պուլընմասը
անլէրին Փան-ձէրման փլանլարընա մուվաֆըզ
տէյիլ իտի: Պու էօլքէտէ Բուսլար պադի գալ-
տըզճա, անլէրին հուղուրը Ալմանեանըն Աճէմ
Քէօրֆէզինէ տօղրու իլէրիլէմէսինէ մանի օլ-
մագտա իտի, նիճէ քի Սըրպիա տա էօյլէճէ պիր
մանի օլտու: Փան-ձէրմանեա քիթապէթինի,
վէ եախօտ Փան-ձէրմանլարըն նէշը էթտիրէ-
րի քիթապլարլա ըսալլէլի օգուսան հէր քէս՝
Ալմանեանըն թէգատտիւմինէ մանի օլաճագ
գալմլարա տօղրու թութտըղը մէպտէնին նէ ի-
տիյինի պիլիւր: Պու մէպտէ օգ գալմլարըն սիւր-
կիւն էտիլմէլէրի տիր: Ալմանեա հուսուտընըն
թէվէսսիւի իշիւն սէնէլէրտէն պէրու Քալըրըն
իթթիսաղ էթմիշ իտիյի մէպտէ, Փարզը գալմ
լարը էվրօփանըն պիր գըսմընտան սիւրիւպ պաշ
գա պիր թարաֆընա կէօթիւրմէք օլմուշ տըր:
Ալմանեանըն թէշվիքինէ մուվաֆադաթէն Թիւր
քիա շիմտի պու սիւրկիւն մէսլէքինի Ասիա ի
Սուղրատաքի Բուս թէպաասընա թաթպիգ էյ-
լէտի: Վէ պուլնտան սօնրա դուհուր էտէն վու-
գուաթ էրմէնի գըթալլարընա եօլ աշտը: Օսման
լը մէմուրլարը Բուսլարըն իւզէրինէ հիւճիւմ է-
տիպ, սըղըր սիւրէր կիպի անլէրի սիւրիւ սիւ-
րիւ կէմիլէրէ սիւրտիւլէր:

Ասիա ի Սուղրատա վէ Իսթանպօլտա օլան
Միւսլիմանլար Քրիսթիյանլար իլէ ալըշ վէրիշ
էթմէսիլլէր տէյիւ հիւքիւմէթ պիր իլան չը-
գարտը: Պունտա Եէհուտիլլէրէ գարշը պիր մու-
խալէֆէթ եօզ իտի: Հիւքիւմէթ մէմուրլարը
Եէհուտի տիւքքեանճըլարա թէնպիհ էթտիլէր
քի, քէնտի միլլիլէթլէրինի տիւքքեանլարը իւ-
զէրինտէ պուլընան թիճարէթ եաֆթալարըլա
իշար էթսիլլէր, մէսէլա, «Եէհուտի Արրահամ,
թէրգի», «Եէհուտի Իսահակ, գօնտուրաճը» վէ
ղէյրիհու: Իշպու վազըա Թիւրքիանըն միլլի-
լէթլէրի արասընտա պուլընան գարըզըզըղա վէ
միւսպայէնէթէ էյի պիր իմարէ իտի, գիրա հիւ-
քիւմէթ քէնտի թէպաալարը ալէյհինէ պօյգօթ
իլան էյլէյօր իտի:

Բուսլար ալէյհինտէ օլան իշպու մուսմէլէ
պէնի հիտտէթլէնտիրտի: Վէ պալատէ գիքը էյ-
լէտիլիմ սիւրկիւնլէրի մէյտանէ կէթիւրէն գուվ-
վէթ Ալմանեա իտիյի շիւպհէսի ֆիքրիմէ վա-

բիտ օլմամը օլուպ, օրթալըդըն վուզուլթընը
թիւրքէլէրին աղընըզլարընըն սէմէրէսի գանն
էտէյօր իտիմ: Պու վազթլարտա թալաաթ իլէ
էյի էյի պիր իւնսիլէթիմ օլուպ, սայքի հէր
կիւն անը կէօրիւր իտիմ, վէ մէրգուս պէնիմ իլէ
պէյն էլ միլէլ մէսէլէլէրի միւզաքէրէ էտէր ի-
տի: Իշպու միւզաքէրաթ էսնասընտա անըն
Րուճարա տօղրու թուլթուճ իտիյի մէսլէքինէ
գարշը շէտիտ լիսան իլէ իթիրազ էյլէտիմ:

Թալաաթ քէնտիսին իթթիսազ էթմիշ իտի
յի միլլի մէսլէքինի պանա շէօյլէճէ իյզաճ էյ-
լէտի, եանի թիւրքիտաա պուլլնան իշպու
Փարզըլը գալմլար տալիմա տէվլէթ ալէհէլինէ
խային պուլլնաթըլարընտան անըն մագսէտի
Իգմիրի վէ ճիւլարընտաքի ատալարը թիւրքէլէ-
տիրմէք իտի: Զաթէն 40,000 Րուս սիւրկիւն
էտիլմիշ օլտըլընտան, մէրգուս քիմսէ պէնտէն
թալէպ էյլէտիքի թիւրքիտաաքի Ամէրիգալը
թաճիրլէր իշտէն չըգմըլ օլան Րուճարըն եէ-
րինէ թիւրք իշճի ալսընլար: «Իշիթտիյին գաթլ
ու գուլմ շայիալարը զիյատէսիյլէ միւզալաղա-
լը տըր: պէն պիր գօմիսիծն կէօնտէրիպ ճէմի
վուզուլթը թէֆթիլէ էթտիրիլիմ» տէտի: Ինկ-
լիզ էլէիսի Սըր Լուի Մէլլէթ պու խապէրի ի-
շիթտիյինտէ «Պուճար թիւրքիտաալը եույուպ
եղգալաճագ պիր հէլէթ ի թէֆթիլէյի իսթէ-
յօրլար» տէտի, վէ սահիհէն տէ թալին օլընան
հէլէթին կէթիրէտիլի ըրիօրթօ թիւրքիտաալը եու-
յուպ եղգալարը վէ փաքա չըգարտը:

Թիւրքիտաա պուլլնան Րուճարըն էրմէ-
նիլէրտէն պարի շու Փարզը վար իտի — Րուճ-
արըն եարտըմ ումտուզլարը պիր Րուճ հիւքիւ-
մէթի վար: Իշպու սիւրկիւնլէր՝ Եուճանիսթան
իլէ թիւրքիտա արասընտա պիր մուհարէպէ մէյ-
տանէ կէթիրէճէյինի թիւրքէլէր հէմ մէմուլ է-
տէյօրլար, հէմ տէ էօյլէսի պիր մուհարէպէնին
զուհուրինի տէօրթ կէօյլէ պէլէյօրլար իտի:
Պէօյլէսի պիր մուհարէպէնին զուհուրինի թիւրք
լէր էօյլէ պիր հասրէթլէ պէլէյօրլար իտի քի,
անըն իշիւն լազըմ կէլէն մէպլաղը էհալիտէն
թօփլամըշլար վէ Պրազիլեա հիւքիւմէթիլինի
ինկիլթէրտաա եափալըմագտա իտիյի աղիմ
պիր զըրհլըլը (տրէթնթը) սաթուն ալմըշլար
իտի: Պիր տիկէր տրէտնթ տա Ինկիլթէրտա-
տան վէ պիր գաշ սըմպէրին վէ տիսթրօյըրտա
Փրանսատան սըփարըլ էթմիշլէր իտի:

Միւքէրնիս՝ ՀԱՅԱ ԱՍՏՏՈՒՐԵԱՆ

Copyright, 1918, Doubleday, Page & Company.

ՄԻԼԼԻ ԽԱՊԵՐԼԵՐ

ԻՔԻ ԶԷՍԱՐԷԹՊԱՇԽ ՄԷՔԹՈՒՊ

Միլլէթիմիլին թիւրք հիւքիւմէթի էլինտէն
գուրթուլըպ ալը պիր միլլէթ հալիտէ գալ-
մասը իշիւն եազըպ չըգանլար, ճէհտ վէ տուա
էտէնլէր չօգ օլտըլը կիպի, ճէհտ վէ մէլէլ-
րին պօշա կիթմէյէճէյի վէ սօն սընը, ալէլ խու-
սուս վէրսալտա սուլճ միւզաքէրէսինտէն սօնրա
հիւքիւմիղէ գանաաթպախշ պիր նէթիճէտէ գա-
րար գըլաճաղընա իւմիտլէր չօգ տըր: Պուճ-
տան պիր գաշ հաթթա էվվէլ տօսթըմըզ վեր-
Տիգրան Րէճէպեան՝ Ինկիլիզ սիյասիյուլընտան
մէշհուր Հայասէր Զէյնս Պրայսա պու մէսլէ-
տէն տօլալը պիր մէթթուպ եազըպ, միւմաիլէյճ
տէն շու աթիտէքի մէալլը պիր ճէվապ ալմըլ
տըր:—

«Էրմէնի միլլէթի ասըլարտան պէրու թիւրք
պարպարըլընա գուրպան կիթմիշ օլտըլընտան
մէլքիւր միլլէթ ազատըլըպ էն զիյատէ լիյա-
գաթ վէ հազըլ օլան պիր միլլէթ տիր: Թիւրք
հիւքիւմէթի գատիմտէն պէրու պօյունտուրըլու
ալթընտա պուլլնան Քրիսթիյան գալմլար իլէ
պարպարճա մուսմէլէ էթմիշ օլուպ, միւթագ-
պէլտէ տէ անտէն Փարզըլ օլաճաղընա իւմիտ
կէօրիւնմէյօր: Թէսիլիլին եէթիշտիյի տէրէ-
ճէտէ միլլէթիմիլին էմնիլէթէ չըգմասը վէ էմ-
նիլէթտէ գալմասը իշիւն չալըշմագտա տէվաճ
էտէճէյիմ:»

Պատ. Րէճէպեան գարիյունըմըլըն գըսմը
աղէմինէ մարուֆ Տր. Զ. Լ. Պարթընա տա
պիր մէթթուպ եազըպ անտէն շու աթիտէքի ճէ-
վապը ալմըլ տըր:—

«Նոյեբի 18 թարիլիլի մէթթուպընըգտան
տօլալը մէմնուլիլէթիմի պէյան էտէրիմ: Միղի
թէէմին էտէրիմ քի, պիր չօգ Ամէրիգալը տօսթ
լար Հայաստանըն թիւրք հիւքիւմէթիլտէն պիլ
քիւլլիլէլ ալըլըպ քեաթիլ պիր ազատըլըպ մա-
լիք օլմասը իշիւն ճան ու տիլտէն չալըշմագտա
տըրլար: Մէսէլէյէ էյի վազըֆ օլան Ամէրիգա-
լըլարտան իպարէթ պիր գօմիթէ Ուօշինկթըն-
տա Խարիճիլէ Նէզարէթիլին պու պապտէ լազըմ
կէլէն մալիւմաթը հալիլ թահրիւրաթը թագտիմ
էթմիշ վէ Ամէրիգա հիւքիւմէթիլին թահթը
սիյանէթիլտէ Հայաստանա օթօնուի (խտարէ ի
նէֆսիյէ) վէրիլմէսինի թալէպ էյլէմէքտէ տիր

լէր: Իւմիտ էտէրիմ քի Սուլէ Գօնֆէրանսընտա պու թալէպ մէվզի ի իճրայէ գօնուլաճազ տըր:»

ՎԱԹԱՆՏԱՆ ԽԱՊԵՐԼԵՐ

Պուլնտան պիր դաչ կիւն էվվէլ տօսթըմըղ Պրն. Կ. Կէրթմէնեան Պէյրուլթտան դայէթ սէվինճլի պիր մէքթուպ ալմըչ տըր: Կիլիկիանըն դարիյունընտան չօղլարընա մարուֆ Տր. Յակոբ Բէճէպեան Մէրսինտէ ճէրրաչլըդ իլէ վէ միւմաիլէչհին պիրատէրի Նազարէթ էֆէնտի տէ աշնի շէհրտէ էճղաճըլըդ իլէ մէշուլ իտիլէր: Մուհարէպէնին պիտայէթինտէ իքիսէ տէ Օսմանլը օրտուսընտա իսթիստամ էտիլիպ, Փա միլեալարըլլա Օսմանիյէտէ պուլընմադտա վէ մուսախարէն տէ Մէրսինէ նազլ օլընմըչլար իտի: Պր. Կ. Կէրթմէնեանըն եաղընլարտա Պէյրուլթտան ալմըչ իտիլի մէքթուպ տօղրուտան Տր. Բէճէպեանտան օլուպ, մէալի չու աթիտէքինտէն իպարէթ տիր: «Պուլնտան 8 աշ էվվէլէտէք պէն վէ պիրատէրիմ Նազարէթ վէ աիլէլէրիմիդ էֆրատըլլա պէրապէր Մէրսինտէ իտի: Ինկիլլէր Եէրուսաղէմէ Հիւճիւմ էտէճէլէրի էսնալէրտէ Հիւքիւմէթ պիդի գարատան Հալէպ թարիգիլլէ օլ շէհրէ կէօնտէրտի: Եէրուսաղէմ Ինկիլլէր թարաֆընտան զապթ օլընտըղընտա պիր չօղ քիմսէլէրլէ Շամա Փիրար էթտի: Շամ տա տիւշտիւլիւնտէ ալթմըչ պին Թիւրք ասքէրլէլէ Ինկիլլէրին էլինէ էսիր տիւշտիւլէ: Վէ լաքին Ինկիլլէ ճէնէրալը պու էսիրլէրին իչինտէքի Հայլարը ազատ էթտի: Պիդ պէօլլէճէ ազատ, սէրպէսթ Պէյրուլթա կէլտի: Օրատա պիրատէրիմ Նազարէթ իւշ Հաֆթա խասթա եաթտը: Շիմտի ըաՀաթ տըր: Մէրսինէ վափօր կիտէճէք օլուր իսէ (քի շիմտիլիք օրայա վափօր կիթմէսի նատիրէն վուգու պուլուլօր), իքիմիդ տէ Մէրսինէ կիտիպ, Փամիլեալարըմըզա գավուշմազ իւմիլտինտէ իլ:» Տր. Բէճէպեան մէքթուպընտա չուրասընը տա զիքր էտէյօր քի, Եէրուսաղէմէ կիտէր իքէն Հալէպէ ուղրատըլլարընտա օրատա տօսթը Մարտիրոս աղա Կէրթմէնեանը կէօրմիւշ: Մէրգուլմտան 4 սէնէ տիր խապէր եօզ իտի: Տր. Բէճէպեանըն փէտէր վէ վալիտէսի Թիւրքիլէր թարաֆընտան թէլէֆ էտիլմիշ տիր: Տօղթօր վէ պիրատէրի Կիլիկիանըն մուհարրիլէրինտէն Վեր. Հայկ Ատատուրեանըն տամատլարը տըրլար:

* * *

Օր. Օլիմփիա Երանեանըն Մըսըր թարիգի իլէ Իգմիրտէն ալաղըղ պիր մէքթուպ կէօրէ, վալիտէսի վէ ալթը Հէմշիրէլէրի սաղ վէ սէլիմ իմիլլէր: Բէզա փէտէրի՝ Վեր. Յակոբ Երանեան Հայաթտա օլուպ՝ Մարաշ սէմթէրիմէ սիւրկիւն կէօնտէրիլմիշ օլարադ, աղ վազըթ տան քէնտի Փամիլեալարընա իտտէ օլուլաճաղը մէմուլ օլուլմադտա տըր: Մէրգուլմէնին ամուլալարընտան Վեր. Վարթիլար Երանեան Հայաթտա օլուպ՝ տիկէր ամուլալարըն գաթլ օլուլմուշ տըր:

Էրմէնի տօղթօրլարընտան չօղլարա մալիւմ վէ սէվիլիլի օլան Մարաշլը Տօղ. Սմբատ Փաշանեան Թիւրք օրտուսընա խըտմէթ իչիւն մուհարէպէլէ կէօթիլիլիւմիւշ օլարադ, սաղ եա էօլմիւշ իտիլինէ տաիր թաստըղը պիր մալիւմաթ եօզ իտի: Պու տէֆա Երուսաղէմտէն կէլէն պիր սէվինճլի խապէրէ կէօրէ մումաիլէչ Ինկիլլէր օրտուսընա էսիր տիւշէն պիլիսապ Օսմանլը ասքէրլէրի իլէ պիրլիքտէ պուլուլաճաղ գուրթուլմուշ տըր: Թիւրք օրտուլարընտա միւսթախ տէմ էրմէնի ասքէրլէրտէն նիշէլէրի վէ տօղթօրլարտան սաշքի Հէփսի պու եօլտա ազատէ ի սէր էթմիշ իտիլէրի իչիւն սէվինիլ վէ Ալաշա Համտ էտէրիլ:

* * *

Տր. Ճ. Լ. Պարթըն վէ ալթը ըէֆիգլէրի Շարգա կիթմէք իւզրէ Յունվար 4, Շարաթ կիւնիւ Ամէրիգատան եօլա չըզտըլար: Պուլար մէմլէքէթին աշվալինի թէֆթիւշ վէ թէՀար ըրտէն սօնրա իմարէթ (վերաչինուլիւն) իչինէ պաշլալաճաղլար: Պու Գօմիթէ՝ Ամէրիգատա Մէէքիւլաթ Նազըրը Մր. Հուլմըտան 600 պին տօլարլըդ ուն վէ իւշ միլիօն տօլար գըյմէթինտէ եէլէճէք սաթուլն ալմըչ օլարադ աղ վազըթտան իքի կէմի իլէ անլէրի Թիւրքիլալա նազլ էտէճէլէր: Պու կէմիլէրլէ 200 գործիչ եւ 100 ճըրս կիտէճէք:

* * *

Պէյրուլթտան կէօնտէրիլիպ «Երիտասարդ Հայաստան» զաղէթասընտա նէշր օլուլան պիր խապէրէ կէօրէ՝ շէհր ի մէղքիւրտէ թէրաքիւմ էթմիշ օլան 100 խանէ էրմէնիլէր վէ 15 իլէ 20 եաշ արասընտա 1000տէն միւթէճալուզ չօճուլար՝ սօն պիր գըթալտան սաշքի պիր միւճիլէ իլէ գուրթուլմուշ տըրլար:

Պէյրուլթա իլք տէֆա կիլէնլէր Հիճաղ Արապլարը օլուպ, անլէր զաթիլ շէհրէ Հիւճմէլ

անը զապթ էթմիշ տիրէր: Թիւրքէր՝ ինկիլզ վէ Ֆրանսըզ օրտուլարընըն շիմալա տօղրու իւլէրէմէքտէ խտիլինի կէօրէնէք, անլէր շէհրէ կիրմէզտէն ճիւմլէ էրմէնիլէրի քէսիւլ թէլէֆ էթմէյի գուրմուշ իքէն, Արապ ասքէրլէրինին զաֆիլ Հիւճմիւ վէ հէր շէյտէն վէշվլ Որիս-թիան էհալիյի մուհաֆազայա ճէհտլէրի՝ խաս-մէ մէյտան պրագմամըշ տըր:

Հիւճաղըն Արապ ասքէրլէրի տէր հալ Թիւրք էյթմախանէսի իւզէրինէ երւիւշիւլ օրատաքի չօնուզարը գուրթարմըշլար, անլէրէ թաամ վէ էլպիսէ վէրմիշլէր, վէ սօնրատան ինկիլզ վէ Ֆրանսըզ օրտուլարը եէթիշտիլինտէ, ճիւմլէ-սի սաղ սէլիմ անլէրէ թէսլիմ էթմիշլէր: Ինկ-լիզ գօմանտանը մէսէլէյէ ալեհաճ օլտուղընտա, օլ չօնուզարը օրտուլարնտա պուլուճնան էրմէնի ասքէրլէրէ իհալէ էթմիշ տիր:

Իշպուլ չօնուզար՝ աթալարը թէլէֆ եա սիւրկիւն էտիլմիշ օլտըղը հալտէ, օրատան պուլ-րատան տէվշիլիլիլ Պէյրութա կէթիլիլմիշ վէ իսմլէրի տէյիշիլէրէք Իսլամ ուսուլընտա թա-լիմէ իճպար էտիլմիշ էրմէնի էվլատարը օլ-տուզարը հալտէ, պուլ խապէրի վէրէն էրմէնի ասքէրին շէհատէթինէ կէօրէ, քէնտի տին վէ լիսանլարընա էմին գալմըշլար տըր:

Պու իլք տէֆասը տէյիլ տիր քի էրմէնի չօ-նուզարընըն սէպաթ վէ շէհաաթընա րասթ կէ-լինիյօր: Զէօլլէրտէն անլէրտէն նիշէլէրինէ խա սիմ թարաֆընտան պէօյիւք վատար էտիլմիշ իքէն, եինէ անլէր վալիտէյնլէրի իլէ գալըպ հազարէթ վէ էօլիւմիւ թէքճիհ էթտիլէրի կէօ-րիւմիւ տիր: Գանընտա պէօյլէ ճէսարէթ վէ էսալէթ պուլուճնան պիր գալմ հաշամաղա վէ քէնտի քէնտինի իտարէյէ միւսաատէ պուլմաղա լալըգ տըր:

* * *

Մարսիլիտա նէշր օլուճնան «Արմէնիա» զազէթասը Կիլիկիա թարաֆընտան աթիտէքի մալիւմաթլարը նէշր էթմիշ տիր:— «Շարգ Ա-լայընըն իւշ պէօլիւքլէրի պիր վազըթ Պէյրութ տա գալտըգտան սօնրա էմր չըգտը քի, էրմէնի ասքէրլէր Կիլիկիա թարաֆընա հարէքէթ էթ-պիլէր: Ինկիլթէրրա իլէ Ֆրանսա պէյնինտէ վազը օլան պիր անլայըշա կէօրէ Ֆրանսըզլար ասըլ Հալաստան վէ Կիլիկիայը էրմէնիլէրտէն իպարէթ պիր օրտու թէշքիլ էտէճէք, քէզա ին-կիլթէրրա Գաֆգաղիա իլէ Աճէմիսթան էրմէ-

նիլէրինտէն պիր օրտու թօփլայաճազ տէնիլի-յօր»:

«Պու մալիւմաթլար թէպլիղ էտիլտիլի վա-զըթ Թիւրք օրտուլար Տէօրթ Եօլ թարաֆլարըն-տա օլուպ, մահալը մէզքիւրիւ քեամիլէն խա-րապ էթմէյէ չալըշըյօրլար իտի իսէ տէ, Միւ-թարէքէ ահքեամընճա օրալարտան կէրի շէքիւ-մէք էմրի ալմըշտըրլար, շէօյլէքի եազընտա Շարգ Ալայընըն Մէրսին, Ատանա թարաֆլա-րընա կիտէճէյի մէմուլ տըր: Տէօրթ Եօլտա վէ ճիլարընտա գալմըշ օլան էրմէնի եէթիլմիշլէրինէ վէ միւհթաճիլինէ Ֆրանսըզլար եարտըմ էտէ-յօրլար:»

«Հալէպտէ 30 պին, քէզա Շամտա օլ գա-տար, վէ Համա Համըս վէ թարապուլուտա պիր գաշ պին էրմէնիլէր օլուպ պուճլարըն գըսմ ը ազամը Կիլիկիա թարաֆլարընտամ տըր: Ան-թուրատաքի 423 եէթիլմիշլէրէ Ամէրիգա Կարմիր Ոսչը մուգալյէտ օլույօր, վէ հալա Թիւրքէ-րին էլինտէ էսիր օլուպ մէյտանա չըգմամըշ չօգ չօնուզար պուլուճնտըղը սէօյլէնիյօր: Իսկէն-տէրուճտա, պա խուսուս Պէյրութտա էհալի սօն աէրէճէ սըգլէթ իշինտէ տիրլէր: Ֆրանսըզ լար իլք տէֆա Պէյրութա կիրտիլէրինտէ միւ-քէլլէֆ պինալարը օլան մէզքիւր շէհրին սօգազ-լարընտա աճըգտան էօլմիւշ վէ էօլմէքտէ պուլ-լուճնան պիր չօգ պիշարէլէրէ րասթ կէլտիլէր:»

* * *

ՇԱՄՏԱՆ ԽԱՊԵՐԼԵՐ.— Ատէթա ճէհէնէ-մէ թէհապիլիւլ էթմիշ օլան պիւթիւն էյալէթ-լէր իշինտէ եալընըգ Շամ վիլայէթի տիր քի, անտէ գըթալ վուզու պուլտըղընա տաիր չիմ-տիլէտէք պիր շէյ իշտիլմէտի: Տէրուճ ի Շամ-տա օթուզ գատար էրմէնի խանէլէրի օլուպ ան-լէրտէն սալթ պիր եա իքիսի հալըճա, միւթէ-պագիսի սէֆալէթ իշինտէ տիրլէր: Պա խուսուս Հալրանտան վէ սաիր մահալլէրտէն օրայա պի-րիքմիշ օլան օթուզ պին գատար էրմէնիլէրին հալը զայէթ փէրիշան տըր:

Շէհր ի մէզքիւրտէ պուլուճնան Կիլիկիա Կաթոլիկոսը Սահակ Սրբազանըն վէ մայէթի եպիսկոպոսլար վլէ 11 նէֆէր քահանալարըն թէվասուլթըյլա պիշարէկեանա Հիճաղ Հիւքիւ-մէթի վէ Ֆրանսա օրտուլարը թարաֆընտան աճ էօլմէյէճէք գատար պիր գուրու էքմէք վէ-րիլիյօր իսէ տէ, էլպիսէճէ հալլէրի զայէթ ա-ճընաճազ մէրթէպէտէ տիր: Թիւրքիւ էրմէնի-տէն թէֆրիգ էթմէք իւզրէ, Արապ Հիւքիւմէթի

